НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № 52-654-04-82
Дата: 17 / 07 2026 г.

ЧРЕЗ
Г-ЖА МИХАЕЛА ДОЦОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ДО
Г-Н КОНСТАНТИН ПРОДАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал. 1 от ПОДНС внасяме предложение за изменения и допълнения на приетия на първо гласуване Законопроект за държавния бюджет на Република България за 2026 г., № 52-602-01-19, внесен от Министерски съвет на 01.07.2026 г., както следва:

1. **В чл. 16, ал. 2:**

а) Създава се т. 4:

„4. Компенсационен механизъм - 5 000 хил. евро“

б) На ред „Всичко:“ числото „758 408,4“ се заменя с „763 408,4“.

Средствата за финансиране на Компенсационния механизъм се осигуряват от централния бюджет чрез вътрешно преразпределение на разходите.

МОТИВИ

От 1 април 2022 г. посещението на държавните и общинските детски ясли и детски градини е освободено от такси. Поради това основният проблем пред семействата вече не е цената на общинската услуга, а недостигът на места, особено в големите градове и в яслените групи.

При първото класиране в София през май 2026 г. са подадени 22 680 кандидатури за 15 122 места, като 7 558 деца остават некласирани. От отчетения недостиг 5 539 случая, или приблизително 73%, са за ясла. Макар този брой да не представлява окончателния брой на правоимащите, тъй като предстоят последващи класирания и част от заявленията са за преместване, данните показват траен и значителен недостиг на места, концентриран предимно при децата до тригодишна възраст.

През 2026 г. държавните компенсации се изплащат основно за деца от София, Пловдив, Варна и община Родопи, което потвърждава териториалната концентрация на проблема. Недостиг обаче може да възникне и в други общини, поради което правото на компенсация не следва да зависи от предварително изброяване на определени градове, а от наличието на обективно установен недостиг на места.

Действащият механизъм е ограничен до възстановяване на действително направени и доказани разходи за частна детска ясла, детска градина или квалифициран детегледач. Компенсацията се предоставя само при изпълнение на определени условия, не възниква автоматично със самото неприемане и не може да надвишава нормативно определения месечен размер от 580 лв., или 296,55 евро.

Този модел не компенсира в пълна степен неблагоприятните последици от непредоставянето на общинско място. За да получат възстановяване, родителите трябва предварително да разполагат със средства и да заплатят частната услуга. Така механизмът е най-трудно достъпен за семействата с по-ниски доходи. Извън реалния му обхват остават и родителите, които не намират подходящ лицензиран доставчик, както и тези, които са принудени лично да отглеждат детето, да отложат връщането си на работа, да преминат на непълно работно време или да разчитат на помощ от близки.

В тези случаи семейството понася реална икономическа загуба, въпреки че не може да представи фактура за извършен разход. Загубата може да се изразява в пропуснато трудово възнаграждение, прекъсване на

осигурителния стаж, ограничаване на професионалното развитие или необходимост от организиране на неформална грижа. Поради това компенсацията не следва да бъде свързана единствено с наличието на доказан разход, а с обективния факт, че на детето не е осигурена достъпна публична услуга поради недостиг на места.

Предлага се въвеждането на комбиниран компенсаторен механизъм, при който правото възниква автоматично, когато детето е кандидатствало по установения ред, отговаря на условията за прием и е останало неприето поради липса на места. След установяване на правото семейството следва да може да избере една от следните взаимно изключващи се форми на подкрепа:

1. място в лицензирана частна детска ясла или детска градина, закупено от общината;

2. електронен ваучер или директно плащане към лицензирано частно заведение или регистриран квалифициран детегледач;

3. месечна компенсаторна помощ за отглеждане на детето в семейна среда, когато подходяща частна услуга не е налична или родителят е принуден лично да полага грижите.

При първата форма общината може да сключва договори с частни детски заведения за закупуване на определен брой места. Така родителят няма да бъде задължен да предплаща услугата и впоследствие да иска възстановяване на разходите. За детето ще бъде осигурена реална заместваща услуга, възможно най-близка до тази, която би получило при прием в общинско заведение.

При втората форма средствата следва да се предоставят чрез електронен ваучер или да се превеждат директно на избрания доставчик. Ваучерът може да се използва за лицензирана частна ясла или градина, регистриран детегледач или друга нормативно призната форма на квалифицирана грижа. По този начин ще бъде запазен контролът върху публичното финансиране, без родителите да бъдат принуждавани първо да заплащат услугата със собствени средства.

Третата форма следва да се прилага, когато не е налична подходяща лицензирана услуга или когато поради неприемането родителят лично отглежда детето. В този случай трябва да се изплаща фиксирана месечна компенсаторна помощ, без да се изисква представяне на фактури. Помощта

ще компенсира поне частично загубата на доход и невъзможността на родителя да се върне на работа поради неизпълнения ангажимент за осигуряване на място.

Размерът на подкрепата може да бъде определян ежегодно въз основа на нормативната издръжка на едно дете в съответния вид общинско заведение. Така ще бъде приложен принципът „финансирането следва детето“ – публичният ресурс, който би бил изразходван при приемането му в общинска ясла или градина, ще се използва за осигуряване на равностойна грижа или за подкрепа на семейството.

При определянето на размера може да се предвиди регионален коефициент, отчитащ действителните цени на частните услуги в различните общини. Разходите за частна грижа в София и останалите големи градове могат съществено да се различават от тези в по-малките населени места. Регионалната диференциация би позволила компенсацията да има реална стойност, без да се въвеждат необосновано високи еднакви плащания за цялата страна.

Отделните форми на подкрепа не трябва да могат да се получават едновременно за един и същ период. Правото следва да се прекратява при приемане на детето или при отправено предложение за реално достъпно и равностойно общинско място. За равностойно не трябва да се счита формално предложено място, което се намира на неразумно голямо разстояние от дома или обективно не може да бъде използвано от семейството.

Правото на компенсация следва да се установява служебно чрез данните от системата за кандидатстване. От родителите не трябва да се изисква повторно да доказват, че детето е останало неприето поради липса на места. Допълнителни документи могат да се изискват само във връзка с избраната форма на подкрепа, доставчика на услугата или промяна в обстоятелствата.

За „община с недостиг“ следва да се счита всяка община, в която след приключване на съответното класиране броят на кандидатстващите и отговарящи на условията деца надвишава броя на наличните места. Този критерий трябва да бъде еднакъв за цялата страна и да се прилага въз основа на официалните данни, без ограничаване на мярката само до предварително определени големи градове.

Компенсационният механизъм трябва да има преходен характер и да

се прилага до преодоляване на недостига. Той не може да замени задължението на държавата и общините да изграждат нови детски заведения, да разкриват допълнителни яслени групи и да осигуряват необходимия персонал. Поради това компенсациите следва да бъдат съчетани с многогодишна инвестиционна програма за увеличаване на капацитета на общинските ясли и детски градини.

Предложението ще намали неравнопоставеността между семействата на приетите и неприетите деца, ще позволи по-бързо връщане на родителите на пазара на труда и ще осигури подкрепа и за семействата, които при действащия режим не могат да получат компенсация, тъй като нямат възможност предварително да заплатят частна услуга.

ВНОСИТЕЛИ:

Мекра Д. Михайлова-Копарова
Айтен Байрям Сабри
Атидже Ахмед-Вели
Халил Лютфиев
Бейтула Бейтула
Фашия Юсуф
Пакер Рейти
Станислав Анастасов